C
J 95

426-9
29a.

KALLE JUSSILA

PARAHAN BRIGUADAN BRIGADIIRU

(ETELÄ-KARJALAN MURTEELLA)

VALTION KUSTANNUSLIIKE KIRJA
PETROSKOI 1935

Н Карел. 2-42а. С J 95

KALLE JUSSILA

PARAHAN BRIGUADAN BRIGADIIRU

(ETELÄ-KARJALAN MURTEELLA)

Saanut kolmannen palkinnon Valtion Kustannusliike Kirjan karjalanmurteisten novellien kirjoituskilpailussa.

Инв. № 1198728 кр.

Гос. Публичная Б-а в Ленинграде

PETROSKOI 1935
VALTION KUSTANNUSLIIKE KIRJA

Национальная библиотека Республики Карелия

1998

К. ЮССИЛА:

БРИГАДИР ЛУЧШЕЙ БРИГАДЫ

Printed in USSR (Russia)

Отв. редактор Эмэли Пиирас
Технич. редактор В. Финберг.
Кирья № 2
Уполномоч. Главлита АКССР № А—294
Тираж 3000
Формат бумаги 82×110
2/3 п.л. Кол. зн. на п.л. 25.900
Гос. тип. им. Анохина, Петрозаводск. Пушкинская 7
Заказ 548

Сдано в набор [illegible]I-35
Подписано к печати 8/III-35

Päivy paistoi parahasti, dai ylen oli räkki päivy. Tuulen viimu vai hillaiseh hengähtelih pielitsi metsän, mägien, järvien i jogien... Kesän tshomat päivät, kesän parahat päivät oldih parahas väis.

Parahalleh oli heinyargi tulluh i kaikin Tedriniemen pogostan kolhosniekat oldih Peräsuon niittuloil heinänruovos.

Äiganah tänä vuonnu allettih heinänniittänty, Tedriniemen eläjät, dai kaikkii ensimäisenny oldih niittuloil kolhosnikat. Kylän agronoma oli käynyh neuvomah brigadiiroi ihan niittuloil sah. Maltettih kolhosnikat i ilman agronomua ruodua niittuloil, no yksikai poljsah oli i agronoman abu, sentäh kui kosikal niitändiä vasta ensimäisenny vuonnu opittih nämil niittuloil.

Niittuloih, kus nygöi ägiesti ruottih kuivua da hyviä kui manzoidu heiniä, oli vai kui virstastu kaksi puolenker i nenga ollen ruoandu matkai juuri kylän rinnal, libo parembin sanoen, palaisen piäs.

Äijän oli jo heiniä sarualoih pandu, no kui jo iel päi nähtih, sto äijy roih heiniä i ei kai synnytä sarailoih, oli jo sih näh ruvettu valmistamah suobroin sijoi. Kodvaisen ruandan aijas jo nähtih, sto hyvin matkuau heinän ruondu, dai briguadat pluanoi hyvin täytetäh joga päiviä.

Kaikin ruodajat oldih niittuloil, a haravoindu päivin kai äski vanhat dai nuoret tuldih kuivattuloi heinie keräilemäh stobi hyvin voidas ehtie kuivatu heinät ensimäi suottoloil, a sit i suobroih kannella. Vesselästi matkai ruodo haravoindu päivin i äijiä enembi oli ruodajie niittuloil.

Parahasti kaiken heinyarren oli ruodanuh Jefim Petrovitsin Shirokovin briguadu. Krasnoil listal oli pysytellyh kaiken aigua dai kahtehe kerdah oli heil preemied annettu.

Erähin illoin pidi suobran tyves krasnougoljtsu sobranieloi, dai sih kohtah seibähien piäh oli pandu valmeheksi doskat, oli krasnoi, da mustu dosku, a niijen rinnal oli komsomolien stengasiettu. Poshti joga ildua katsottih nimilöi krasnoil da mustal listal. Parahien ruodajien nimet oldih krasnoil listal a "pahembien", kui erähät sanottih lashkoin, mustal listal. Jälgimäisie oli aivin vähembän i niijen piäl aivin nagrettih. Yksi hengi heittälemättä oli mustal listal, se oli Pedrin livan. Opittih kaikin hänäl selittiä no yksikai kui ei tahtonuh, dak yksikai ei ruandua kohendannuh.

Ildu kui tulou, ensimäisenny ruovospäi Pedrin livan suobran luo viilittäy, da vie pahahine muidu yllyttäy kesken aigoi ruovon lopettamah.

— Jo kai selgy kibeni. Elgiä tyhjiä ruodakkua, eihäi isellemmö menne ruovotekset, — pagisi häi muil.

Kaikin jo ni kuuneldu ei hänen paginoi, no erähän kerran sai omal puolel i muidu, no se oli ylen vähän.

— Et kui kehtua ruadua ga miksico sit kolhosah tulit, — vastai poshti ainos hänen paginoih Jefim Petrovits. Semmoine oli i muijen

mieli, no sih voprossah ni kos ei Pedrin livan vastannuh.

Jo hänen voprossu oli pravlenien sobranies katsottu, da jo sie oli jälgimäiseksi predseduoteli sanonuh:

— Putjilleh gu ei ruvenne kolhosan ruoduo ruodamah, sit pidäy hänen ker vie i toine pagīn pidiä, libo ottua hänes proshkenju.

Nämien täh nenga sanuo kolhosnoin heinän ruandu matkai hyvin, dai heiniä laittih ylen hyviä. Starikat gi sanottih:

— Toljko miehet nengostu heiniä miän muistamah harvoin luojittih.

— Harvoin, velli, harvoin, — vastattih toiset.

Erähän piän, nenga puolen päivän aigah Jefim Petrovits, parahan briguadan brigadiiru rodih boljnoiksi. Ylen äijäl ukkorukal kivisti vatsua, no kudamua kohtaua, ni itse ei putjilleh ellendännyh. Häi tirpi kodvan i virkamatta briguadan muil ruodajil yksi kai jatkou heinän niitändiä.

"Ruan kuitahto murginah sah" — dumaitsi itsekseh Jefim Petrovits da kiirehti polosun loppuh sah niitändiä.

Hänen polossu oli kaikis edumaisennu hot jo yhes muijien kera algoi tänä päivänny ruovon. Dai puhtahaksi oli lainehil heiny kuattu. Pädi hänen niitättyö polossuo katsella.

Jefim Petrovitsin jälles, vähäisen piäs hänes, niitti hänen briguadan parahimbie naisniittäjie, kylän tshomin tyttö, Anni. Nuori häi vie oli dai kylän ruovoteksen kaiken hyvin tiedi, no stoikan hivondu ei hänel juuri hyvin mennyh.

— Stoikku pidäs vähäisäl hivaldua, eigö sit parembin heiniä kuodas, — sanoi häi, itse nousi dai lähti brigadiirah päi tulemah, i jatkoi paginua, — etgö sinä Jefim Petrovits vahnembannu olles minun stoikkua vähästy hivaldas.

— Tuo tänne, — virkki Jefim Petrovits, i itse rubei kovashindu kengän siäres ottamah.

— Mindähbö sinä olet nenga roshal muuttunuh, — sanoi Anni ojendaen stoikkua Jefim Petrovitsal i sih lisäi sanondua, — vai ed ole voindas?

— En raukku tiijä... — huovai ensimäi Jefim vastata, a sit kerral i kohendi itsiedäh, — vähäisel kui ruon, vatsua kobristelou, no onnoako proijiu terväh.

— Moushet on njaba mennyh viäräh i pidäy vediä, — sanoi ylen terväisäh Anni i vie teriänbäh jatkoi, — viere vai mättähäl vatsalleh ga terväh opittelen vediä...

— Ei jo pie, — sanoi Jefim i rubei Annin stoikkua hivomah.

Stoikan hivottuo andoi sen Annil, da sanoi piäliseksi:

— Opitteleva! nygöi niitiä. Duumaitsen, sto murginah sah lienöy hyvin dai heiniä putjilleh kuaduu vai voinet stoikkua kunnolleh lekutella.

Anni lähti omal polosul niittämäh. Vägi kodvikon katsoi Annil jälgeh Jefim Petrovits. Häi sit kodvaises muisteli i mennytty omua nuordu elaigua i muisti sen sto kävyi joga vuonnu tuottah kel heinyarress niittuloil, hyvin muisti nygöi i sen sto tuogieh kävyi tuottah luo stoikkua hivottamah. Jefim hyvin tiesi sto ei Annil olluh tuottua ken olisi voinut hänel neuvuo stoikan tahkuondan da hivondan, dai

muamahgi oli jo vahnu. Tämän rinnall Jefim dumaitsi:

"Kui poigu tuos nengoisen neveskän, vot se katso olis hyvä."

Dielovoi oli Anni. Dai aktivnoi kaikis kolhosnois ruavoteksis. Komsomolka — da hyvä komsomolka oligi. Spektaklilois oli poshti jogahises dai hyvin maltoi rahvastu nagrattua kos kui sidä piti.

Jefim Petrovits itse ruadoi ravieh hotjo iäl oli vanhaksi tulluh. Ruavon keskes vie muidu opasti ruadamah. Hyvin maltoi häi ruovon da kolhosan tiedäjien joukkoh häi kuului. Ei jiänyh jälgeh i poigu dai tuotan tavat ruodoh näh opastui hyvin, yksikai tuottah aivin poijalleh sanoi:

— Sinun ijis minä ruovoin enämbän, a nygöi jo sivuloin kivistys algua voittua. Sen jälgeh häi selitti poijalleh kui hänel jo pienenny pidi mennä muijielluo ruodamah, stobi piä elättyä, sentäh kui ei olluh omua juuri ni midä muudu, kui paidu piäl da piikoi kuodiet jallas. Poijan ajatus viirii kaikis midä tuotto hänelleh pagisi da niidy sit rinnasti kui sovetskoi vlasti oli kogonah toisin muuttanuh köyhien elaijan. Sen häi jo opastui komsomolan krushkas.

Hyvin matkai ruodo kaikil kolhosan niittuloil. Vikattehil niitettih mättähien ymbäristölöi, a stoikil shuraitettih levielöi polossuloi niittulain agjas toiseh, kusgo stoikkie hivuo kalkutettih a kusgo kosilka luodi puhtastu jälgie. Toisil polossuloil haravoidih, da suottoloih pandih, a toiset kanneltih niidy sarjah i suobran tyveh. Neiniset da naiset pajatettih ruovon keskes muga, sto korbi kajisi ympäri niittuloin...

Päiväl pajatammo pajoiset,
heinän kuivan ruodaes,
toisel vuotammo sulhaiset,
heinän suobrah kandaes...

Pajo loppih toine i savodittih. Vanhat i nuoret kai pajatetah gu hyvä pajoine ugodih. Hyvin matkuau ruodo i vesselästi menöy aigu kolhosnoil niitul, rahvastu on äijy. Pajon da ruovon keskes kuuluu suobran tyvespäi murginan keittäjien ääni:

— Tul-g-u-a- syö-mä-h, rokku on jo kiehunuh... Hoi!

— Tulemmo! — Kuului moniääninen vastaus kaikil puolil niittuu.

Eri puolis niittuu kerävyttih ruotajat murgin sijah. Tänne tuli muijen ker i Jefim Petrovits. Kaikin kerävyttih murginal i alettih syöndy. Vai Jefim Petrovits ei savodinnuh syöndiä. Istui kodvaisen mättähäl i ensimäi dumaitsi midä olis nygöi ruodua stobi terveheksi piästä, a sit jälgimäi reshi mennä kolhosan predseduatelil sanomah.

Kolhosan predseduatelinnu oli Semen Semenovits Sidorov. Jefim tiesi hyvin shto hyvä oli predseduateli, dielon maltoi porjjuadnas pidiä, da rahvan mies itse oli hotjo kursat sih näh kävi.

Yksikai pidäy hänel netse dielo sellittiä, libo mennä nygöi, libo mennä jälles duumaitsi itsekseh Jefim Petrovits kävelles predseduatelih päi i jälgimäi posti jo iäneh sanoit.

— Parembi minuodani moshet ellendäy.

Jefim Petrovits hyvin tiesi, ken oli Semen Semenovits.

Vasta sovetskoin vlastin aigah oli häi jalloileh piässyh, a ennen loitoksi tostukummen vuottu oli

olluh lehmii paimendamas, kesänny kyläs, toisennu toises. Händy kylis ennen revoljutsiedu tuotan nimel ni mainittu ei, vaikui sanottih "paimoi Semoi". Vot sen jälles kui oli sovetskoi vlasti dai itse Semen Semenovits oli grasdanskoin voinan aijan frontil proijinuh tädä vlastie pystyttämäs i sidä periä oli häi bohattoin keskes pahal potsotal. Bieloloin aigah kai äski ammuttavaksi oli händy nasnuotsittu, no eibo käsih heittynyh, pagei metsäh da sie ielleh krasnloin sturah meni i tuli järilleh kyläh vasta krasnoin armien kera. Da sen armien ker käveli vie äijil frontil i monen vuuvven peräs tuli kyläh toisennu miehenny.

Nygöi se samaine Semen Semenovits istui mättähäl da söi murginua kui ruottih i muut ruodajat. Pitkähkö, turpei ruskie pardu vai heilui kui kirjaval puuhisel lusikal nosteli häi rokkua suuh. Jefim Petrovits istuihes hänen rinnal i virkamatta hänelleh sanua istui kodvaisen i vuotteli syöndän lopendua. Jälgimäi rubei omua gorjua predseduatelit tarattamah.

— Semen Semenovits, sanoi Jefim, minudani bolesni ukko-rukku vaivuau, no kui en tiijä mittuine. Odva vaikui ruovoin murginah sah... Syyvvä en voinuh ni midä. Ylen äijäl vatsu kobristelou.

Semen Semenovitsan nägö muuttin serjesnoimaksi kui ennen i vähäisel buttkui hädävyi; lipo pöllästyi:

— Kuibo sit ruvennemmo?... Pidäy sinuudas bolnitsah työndiä... Kenembö panemmo brigadiiraksi... paras briguadu... ei pidäs pahaksi dieloloi suoha. Tolkkuo gui rodjineh ilman sinuo ga olis hyvä.

— Pidäy midägi duumaija. Bolnitsah onnuako pidäy mennä. Kuitahto pidäy tämä ruodo asettua, a moshet terväh piäsen dai tänne tulen.

— En voi sanuo kui roiteh, a toljko sinun pidäy mennä bolnitsah.

Molembat kodvu duumaittih kedä panna Jefim Petrovitsan sijahisesi parahal briguadan brigadiiraksi. Sit Semen Semenovits ihan kui kerral olisi min löytännyh sanuo plökkäi:

— Sinun poijas luojimmo brigadiiran. Iivan on hyvä ruodaju dai komsomoltsu on. Tuotan nytjui vai ruvennou ruodamah ga sit roih i illeh päi tiän brigadu parahal sijal...

Vie kodvaine opittih duumaija da yksikai ei löyvetty parembua brigadirua. Da mugai reshittih panna brigadiiraksi Ivan Jefimovits Shirokov.

Murginaijan proijihuo kos kaikin oldih kodvaine huogavuttu i ruvettih ruodoh lähtemäh, Jefim Petrovits rubei varustumahes bolnitsah lähtemäh. Meni vie oman brigadan luo proshkenjua ottamah da sanoi.

— Kuulkua työ vai minuodani enne lähtendiä.

Kaikin hörkistyttih, da ruvettih kuuntelemah.

— Minä lähden nygöi bolnitsah da ei ni ole tieduo kui bolesni kiändyy. Minä duumaitsen shto työ ielleh opitto pysyö krasnoil listal sit lienöy aivin parembi. Älgiä briguadua pahoil kirjoil suotakkua. — A osobo poijalleh mainitsi: — Vikattehet dai stoikat pidäkkiä terävänny, ken ei voine itse asettua auta sinä heidy sit asies. Ruodopäivät pangua hyvin listoil da oppikkua enänbi ruadua.

Nämä oldih brigadiran jälkimäiset sanat omal poijal dai brigadal bolnitsah lähties.

Opatj lähtiettih ruadajat ruadoh. Heiniä kuadui hyvin lainehil i lämmin päivän paiste niidy kuivaili... Toiset haravoidih, toiset svuattaloi luojittih, toiset niidy kannettih... Ruodo matkai kuivai pidäy, no yksi vai pahaksi hyvin heityi, se oli Pedrin livan, vaikui kodvaisen niitti dai istuihes mättähäl, da vie ei yksin istu, a muidy yllyttyäy.

— Huogavukkua hotj kodvaine, eihäi ruodo ni kunne pagene, a kudai ruado pajennou se ni meidy vuota ei, — sanoi häi olgupiäs piölitsi mättähäl istuensag.

Istovunnuh ei ni ken. Pedrin livan istui yksin. Kaikin muut nähtih shto illaksi pidäy lainehel olijat heinät kerätä i nygoi ei olluh ni kui huogavundu aigu. Toiset tuas vihattih Pedrin livanua dai virkettih puoli-iäneh.

— Ei gui kehtua ruodua ni njyhty, a vot ennen konsu heill muut oldih ruodamas ga sit hiän vägi maltettih muil ruovot ruatuttua.

— Leiby laihinois puolen kesiä ruotutti hänen tuottah minuodani sanoi yksi joukospäi.

Toinen sih jo boikoimmasti lisäi:

— Miksebö händy lienöy kolhosah priimitty.

— Eihäi moisie pidähyh ottua.

— Itse olemme viärät, kui otimmo.

— Se katso oli tobju oshibku, da vie ylen tobju, no vie voibi kohendua, — vastai paginoih predseduateli kudamaine hänen priimindy aigah ei olluh vie ni predseduatelinnu. Kodvaisen duumaittuo häi paginan lopetti, sanojen — sobranies pagisemmo.

— — —

Jefim Petrovits sai kyläh mennä hevon dai telegän, a kui mennöy illeh bolnitsah, ga toshte

oli käskietty ottua hebo. Hebuo ajamah, da järilleh tuomah, työttih vahnan puolehine naine Siimanan Palagu. Ensimäi ei juuri mielel ni lähtenys, no sit jälgimäi lähti, dai terväh i matkah piästih kaidua niitty dorogua myö ensimäiseksi poshtvoih dorogah sah, a sit ielleh hyviä — putjin dorogua myö.

Jefim Petrovits istui telegäs tuorehil heinil da isekseh duumaitsi heinän ruandu dieloloi, omua bolesnie, da omua mennytty elaigua. Trudnoin eloijan oli Jefim elänyh. Pieneny prihatsunnu oli lähtenyh pakitsemah leibypalua, a kos rubei ruaduo maltamah, savodi pohatoil kasakoitsemah, i vasta revolutsie andioi oman elaijan.

Revolutsien aigah oli Jefim ollut Piiteris — kui nygöl sanotah Leningradis saldatannu, dai sie algoi hänen putjin elaigu kos otkitsierat iäreh ajettih, da bolshevikat sijah tuldih. Sit opatj frontil kävyi bieloloi vastah toruamah i vasta sen jälles rubei itsen elaigua asettamah. Bednjakku oli da siksi kolhosah meni ensimmäisenny, dai paremmin elämäh rubei.

Ajaes, da Palaganker paginan keskes Jefim Petrovits sanoi:

— Tänä vuonnu toinah putjis heiniä roih, kus kui maltetanneh luodjie.

— Tänä vuon heiniä kui manzoidu roiih, dai luodjie voibi siät on hyvät, — vastai Palagu, a itse hebuo kiirehti. — Nuu-u Mashenka-a.

Paginan da duumaindan keskes aigu meni hyvin. Terväh tuldih hyö kodjih. Palagu meni hebuo valjastamah parembah resorkärih kärih a Jefim Petrovits meni kodjih parembie sobie piäl panemah, da varustamahes matkah.

— Pidäy sovat puhtahat panna piäl eiga douhturin luo on paha mennä, — sanoi lähties Palagal, a itselleh muistui kui saldattanu olles kävyi douhturin luo, i kui hyvä puhtahus ljuubitah bolnitsas.

Kodjih mendyö pidi Jefim Petrovitsan vie kerdu bolesis pagin pidiä muamalleh, kudamaine oli vanhuttu kois, i enembi kodji-ruodoloi ruoadoi.

— Kunne nygöi? — kysyi muamah Jefimältä.

— Vastas kobristelou, pidäy bolnitsah mennä, — vastai Jefim muamalleh.

Muamah rubei itkemmäh i opitteli poiguadah kieldiä, hotjo tiesi shto sudre, yksikai opitteli.

— Älä poigu rukku bolnitsah mene, vet kuolet sinne gorja.

— Älä muamoin kiellä, yksikai menen dai tervehenny tulen.

— Ei ennen käydy bolnitsoih, tiedoiniekat piästettih, mugai sinä menisit Natoin luo, andais puhuttuo suolua dai piäsisit, — oppi muamah Jefimäl paista.

— Heitä vai endisen muistelus muamoin. Natoin luo en mene. Vähätöigö tiedoiniekat rahvastu ruuheh suotettih, dai hai'tuottogi sisäperiä kuoli, — sanoi Jefim. Nygöi Jefim muisti hyvin kui tiedoiniekat opittih hänen tuottua lietsie, a lopuksi häi yksikai kuoli. Häi vihai kaikkie tiedoiniekkoi dai heil' ei uskonuh, no muamah oli vahnu, siksi ei kehtannuh häi enämbiä hänelleh vastata, vai gui sanoi.

— Bolnitsah lähten. Mugai sano Malanjal kodjih tulduo.

Malanju — Jefimän akku — oli suoloin tagan lehmien ker i sinne oli heil luojittu lehmien lypsändy kohtu, lehmil yö si ja stopi ei ajua lehmie yölöiksi kodjih pitkie kujoloi myö.

Terväh oli Palagu hevon valjastannuh kärih, dai tuli Jefimiä ottamah.

Istovuttih kärih dai lähtiettih bolnitsah kudamaine oli kymmenen virstan piäs Tedriniemes päi. Matku meni hyvin. Palagu nygi ohjaksis i kiirehti hebuo menemäh.

— Nuu Maschka, — hoputti häi.

— Mengäh hillembäh, ehk'ei väsy, — vagaili Jefim Petrovits.

— A predseduateli käski viijä, teriänbäh bolnitsah, da sanoi: "kiirehel pidäy douhturih suottua". Järillepäi tulles ajan hillembäh.

Nygöi Jefim Petrovits oli juuri Suusuon mögilöis sivuitsi ajamas, i sit kohtas oli jo puoli matkua tuldua. Hänel mustui mieleh se aigu kos 1919 vuonnu sit kohtie suuret bojut mendih valgieloi vastah i vot juuri mäen siiritsi ajaes häi ihan gui silloin nägi ajatuksissaan bojut i muisti kui yksi hänen tovarissu — Vasili Suhov joudui buljkanual, a häi — Jefim Petrovits — kaiken tuon nägi, da kodvasen oldun i häneh buljku koski, no vaikui jallan vähäisel ruonitsi. A i nygöi kuni voi häi on elos i niidy mägilöi i niidy bojuloi ei voi ni kui unohtua...

— Da, netsis kohtas meil' oldih suuret bojut, dai minun sih ruonitsi, a tovarissan tapoi, bieloin buljkku... — puolittain itku silmin pagisi Jefim. No terväiseh tuli vesselämmäksi dai jatkoi paginua, — no sit kui myö lähtimmö heidy tuonne päi — viipaten käel' rajah päi — ajamah, ga virstua kolmekymmen ajoimme. Minä jäin ruanan täh bolnitsah, a tovarishat annettih madoloil höyryä. Tosi kyly hyö sil kerdua nähtih...

Paginan keskes oli jo ehtitty ajua kai matku i oldih jo bolnitsukylän kujoloil kudamie myö nygöi hyö ajettih. Pöly nousi pilvenny kärin jalgeh, a Maschka njelljui ruogieh dorogua myö. Terväh hyö ajoa karahutettih bolnitsan pihah Pordahien ies lähti käris Jefim Petrovits dai aigieh astui douhturin komnattah. Palagu ajoi hevon halgopinoloin luokse, da sidoi aidua vaste seisomah, lykkäi edeh vähäisen heiniä, dai toitshe meni bolnitsan sydämeh. Kuni Jefim Petrovits oli douhturin luo, sini Palagu istui kalidoral da katseli seinil suurie plakuattoi kudamis oli osutettu kui pidäy lapsii syöttiä, kui komnatas puhtaus pidiä, . . . dai muudu semmoistu.

Jefim Petrovits istui douhturin luo, da selitti omuodah bolesnii.

— Min kivistäy? — kysyi douhturi livviksi. Nämä sanat douhturi maltoi livviksi hotjo ei ammui tulluh täh kylän.

— Täs' kivistäy, — sanoi Jefim Petrovits douhturil osuttaen sormel oigieh puoleh vatsua, — da ylen äijäl kivistäy.

Jefim Petrovits nägi sto douhturi ei händy enembiä ellendänyh, siksi häi rubei hänelleh venjäksi sanomah, kerran kudakui sidä malttoi.

Hätken katssoi douhturi Jefim Petrovitsia, da opitteli kobristella vatsua, i ainos kui douhturi opitteli kibies kohtas Jefim Petrovits voinkahtelih, no ei ylen raviesti, mintäh häi oppi tirppua.

Kodvaisen olduo douhturi lopetti hänen katsondan, da käski panna sovat piäl'.

— Bolesni on serjosnoi, — sanoi douhturi i jatkoi, — linnah pidäy mennä. Tänäpäi illall'

tuolou mashina linnas päi rahvahan ker, a sit sinun työnämme linnah bolnitsah.

Mi bolesnieloi hänel on Jefim Petrovits ei ellendännyh, sana oli hänel tiedämätöi. "Apendisit" sestru hänelleh oppi sellittiä, sto mi ollou liigu shuoli vatsas kudamastu kivistäy i se pidäy leikata, no mi on se bolesni ellendiä häi ei voinuh.

Jefim Petrovits ildah sah pandih huogavumah, a Palagu kiändyi järilleh kodjih. Douhturi valmisti Jefim Petrovitsalle valmeheksi bumuagat, andoi doroshnoit, denjgat i nakasuitsi sestroil stobi avtobussuh Jefim Petrovitsan suottaisivat aigana.

Mashinu illal tuli linnaspäi dai puolen stuassun peräs lähti järilleh, sit mashinas i Jefim Petrovits piäsi linnah matkuamah.

Matku meni hyvin. Vai kui toisinah vähäisel kivisti i pysti bokkua, no kaiken tjirpi Jefim Petrovits.

Avtobussu tuli linnah jo illan hämys, no päivy oli vie palaisel i valgie oli pihal. Valgiet on yöt kesäl miän kohtis. Linnas Jefim Petrovitsin avtobusul tuodih posti bolnitsah sah i osutettih kunne pidäy mennä.

Suuri oli linnan bolnitsukodi. Jefim Petrovits muisti hyvin kylän bolnitsan koin, a kui oppi asettua rinnal ga händy myö kymmendy libo vie enämbiä kerdua suurumbi oli linnan kodi.

Jefim Petrovits astui oigieh bolnitsukodih, kus kohtie oli veriän piäl kirjutettu "Prijemnoi" sinne oigieh i meni.

— Shto vam nado — kysyttih tulijal. Vastaukseksi kysyndäh Jefim Petrovits otti povespäi kylän douhturin andamat bumuagat da oijendi kysyjäl.

Jefim Petrovits käskiettih istumah i kodvasen olduo tuli douhturi kudamaine katsoi tarkkah Jefim Petrovitsan bumuagat, a sit käski ottua vastah, no ensimäiseksi andua pesevyö vannas. Terväiseh oli vannu valmis i Jefim Petrovits viedih vanna komnattah. Kodvan häi magai vannas i sie olles häi opatj itsekseh muisteli kylän kylylöi, i kui kylys vastal kylbietäh, a täss' pidäy vaikui asties muota da pesevyö.

Pesevyhyö Jefim Petrovits viedih ylähäksi i annettin oma koikku, puhtahat sovat, i haluattu. Komnattu kudamah häi joudui oli keskikoguo. Hänen ker oli kaikkiedah komnatas nelli hengie, no kaikin muattih i Jefim Petrovits toshe vieri muate, dai terväh uinoi täydeh uneh.

Kaikin muattih, magai kai bolnitsu. Kesän ildu oli proijinuh i oli tulluh yö, semmoine lämmin hyvä kesän yö, kudamaisennu aino olis paras kävellä pihal, stobi hyväs vosduhas parembin provodjie aigua.

— — —

Tuli huondes. Aijoi bolnitsan keski-ikkunoih algoi päivän paistandu. Järvi, kudaman puoleh ikkunat oldih, oli tyyni. Päivembä vähäisin kohosi tuulen viimu i jälkimäi noustih tobjat uallot. Ualdaloin piäl oli kymmenie kolhosinikkoin venehia, kudamil hyö tuodih kolhosnoil basaral produktoi linnah: maiduo, voidu, marjua,... ken midägi.

Huondeksel jo aijoin algau bolnitsan elos. Päivy ehti vaikui palaisel nousta kuin valgies halatois kävyi sestru palattoih gruadusnikkoin ker da miäräili kel min vastah oli ägiedy. Sit kodvaisen olduo nänjka toi kaikil tsuajuo, da sit algoi juondu.

1198728 кр.

Национальная библиотека Республики Карелия

Itsekseh Jefim Petrovitsille rodjih kummu, kui kai oli ylen puhtahat i vot häi kyläspäi tulluh kolhosniekku tuos puhtahuas on lietsittövänny rinnal linnan ruodajan ker. Tsuajun juondu aigah kaikin tuldih tiedämäh toinen toisie. Kaikin oldih ken kusgi päi. Juuri hänen rinnal oli savodan ruadai, nenga vanhan puolehine mies, a toises puoles maguaju oli Oniegan takaisis kylis päi toshe kolhosniekku, i vie eräs oli vanhu mushikku — kudamaine sanoi hes pensiel olijaksi.

Nygöi jo päivän alus Jefim Petrovits rudjih pahanmieleh sidä periä shto vot parahal heinän ruandu aijal rodih bolnitsah i mentiijä kos häi piäsöy iäres, a toiseksi häin nägi erähie boljnoloi, kudamat egläi oldih leikattavannu i nygöi ylen oldih huononnu, dashe koikas ei liikkuo annettu. Yksikai Jefim Petrovits oppi kaikin tavoin olla heittämättäh dumaindua shto naverno terväh piäsöy järilleh kolhosan ruodoh vot sit häi ruadau vie enembän kui min täh sah on ruadanuh.

Kuni dumaitsi itsekseh rasnoloi duumie sini aigu proiji. Paluattah tuli douhturi ophodal i sestru osutti ensimäiseksi uuttu bolnoidu. Se oli Jefim Petrovits. Douhturi ensimäiseksi katsoi äijänkö oli Jefimän listal osutettu shuaru. Lista oli pandu koikan rauvas riipuvah laudah.

Douhturil oldih otskat silmil dai tarkkah katsoi Jefim Petrovitsia i käsil opitteli vatsua puoles dai toises i jälgimäi sanoi:

— Apendisit... douhturi sih vie lisäi, — pidäy tänäpäi nasnuatsie operatsieh.

— Hyvä on, — vastai Jefim, itsekseh duumaitsi: "Akui pahoi menöy leikkuandu. Midäkö

sit?" A yksikai ei ni midä virkanuh dai sih vaikastui, a vai piäl nyökkäi.

Vie kului aigua kodvaine dai Jefim viedih operatsiel, i pandih stolal. Häi hyvin nägi kaikkie: nägi douhturin stolan ies, no häi oli valgielois kui lumi haluatois, dai suu kriepitty, käet kai oli joudul voijettu. Jefim vuotti shto händy ruvetah uinottamah, no douhturi sanoi, shto.

— Emmö rubie uinottamah, laimmo muga operatsion.

— Kuibo muga, — virkkoi hillaiseh Jefim Petrovits, häi oli kuulluh, shto leikata voijah no pidäy uinottua, a vot händy ei uinoteta. Ensimäi häi huovai sanuo shtobi uinotettas, no sit duumaitsi "A vikse douhturi parembin sen tiedäy?"

Douhturi leikkai, a häi posti i midä ei kuulluh vaigu kos etsittih kibiedy kohtua, vot vasta sit kuului Jefimän iäni ylitsi kaiken bolnitsan, no yksikai oppi tirppua kibiedy. Oli mennyh vaigui nellikymmen minuuttua kui Jefim viedih järilleh paluattah i valmeheksi koikkah nostettih, da kieltih liikahtamassah.

Kodvaine meni. Jefim väsynnönny i hiestynyönny uinoi ylen jygieh uneh i nägi hyviä undu.

Jefim Petrovitsin uni oli pitky.

Koko Jefimän elaigu oli käynyt läbi hänen silmien unis. Häi nägi kui nuorennu oli vierahis, — bohatoil ruodoi, kui revolutsie matkai, kui kyläs bieloit oldih kaiken häi nägi unis, i vot jälgimäisenny.

Heinyargi i leikkavo aigu proittih i kyläl jo tuldih syyspäivät i pietäh kolhosan pruasnikkua. Rahvastu oli kerdynyh ylen äijy i savodaspäi shefat on työtty orkestru soittamah, kudamaine järven

rannas nygöi kaiken piän helähyttäy soittua. Nuoret rahvas pläsitäh pihal a vanhat pyörähtellähes kadrelis. Terväiseh kuuluu signuolu, kudaman soittau yksi hengi orkesteras i sen jälgeh kai briguadat asetuttih seisomah riädylöih. Vot ensimäisenny seisou hänen Jefim Petrovitsan briguadu, i häi brigadiiru ruskien flagun ker seisou ensimäisenny. Kaikin marshiruijah keskikyläh päi, kolhosnoin pravleenieh päi... Tuldih i seisatuttih pravlenjan pihal. Ensimäisenny pagisou kolhosan predseduateli, juuri kui buite miän predseduateli Semen Semenovits Sidorof... Häi pagisou vägi kodvan kun kolhosu hiän kyläs rodjih sasishitotsnoiksi — bohataksi, vot kui meile nygöi elaigu lähti hyvin menemäh, sanelou kui ensimäi suurdu borbua kulakat piettih shtobi kolhosu suoha haijotettuo, no yksikai rodjih kolhosu. Da bolshevikkoin osutuksen mugah, i nygöi kaikin kolhosnikat muututah sashitotsnoiksi — bohatoiksi, kui miän paras kolhosnikkoin tovarishu — Stalin oli opastannuh... Hänen ies proijitah kai kolhosan elokset, kai aitat, hevot, lehmät, potsit... Kai midä vai on kolhosu luodinnuh olendu aiganah. Predseduateljan paginan jälles pagison kolhosan agronomu kudamaine lugon listan premiruttuloi kolhosnikkoi, paremmas ruovotekses. Sie on i hänen — Jefim Petrovitsan nimi i buittogi. Äijän nägi undu Jefim. Daishe nägi uuven kvartieran unis... I vot jälgimäi juuri kui avai uksen uudeh kvartierah... sestru nygöi hiljaiseh händy, oigieskäis, i haivatsuttuo andoi gruodusniekan kainaloh. Se oli ildukerduo mittuamas temperatuurua.

— Suuren näin unen, — sanoi Jefim Petrovits susiedal kudamal toshe kainalos oli gruodusniekku.

Jo oli otettu gruodusniekat iäreh, a Jefim Petrovits saneli nägemän unen tovarishoil i kos unen lopetti hänel rinnal olii ruodaju sanoi:

— Kai netshe roih pravvaksi no unen näit sentäh, shto ylen äijäl sinä näit vaivua leikates. Mostu elaigua on jo nygöi erähis kohtis...

*

Bolnitsas oli Jefim Petrovits nedälie puolentostu. Joga päivie pidi paginua tovarishoin ker, a kos rubei kävelemäh, rubei radivuo kuulemah, da muudu, aigu proiji hyvin, no yksikai oli igävy i paha mieli, kui ei tiennyh kolhosnoin ruovoteksen matkuandaa. Häi tahtoi tiediä kui ruadoi hiän briguadu. Lugi Jefim i gasettua, no hiän kolhosaspäi ei kirjutettu ni midä.

Pidäy luodie muga, stopi kirjutettas kolhosas päi gasiettah sanoi itsekseh Jefim. Kodvan duumaitsi ruovotekses, no yksikai ei voinuh tulla spokoinoiksi kuni ei suonuh kirjastu poijaspäi, kudamas kirjoitettih, shto hiän briguadu on ielleh parahal sijal i heinän ruodo on jo loppuenuh, kai nurmet on niitetty i leikkuandu aigy on alganuh. Puolentostu nedjäin jälles Jefim Petrovits työttih kodjih i hänen piäl oli linnahsah tullut hänen oma poigu Ivan kodjih ottamah.

— — —

Jefim Petrovits Schirokov i hänen poigu Ivan Jefimovits oldih tulemas linnaspäi kodjih pyhän piän, kos kolhosas piettih denj otdihua, levättih ruodopäivien jälgeh. Vesselästi kolhosu pidi lebiändy päivät jälles hyvän udarnoin ruovotokseon heinän ruandas.

Matkan kaiken Jefim Petrovits kyseli poijalleh kui migi ruodo matkal kolhosas. A kui avtobussu

oli tulluh peldoloin kohtah Jefimän silmät veselyttih. Häi nägi shto kolhosoin peldoloil oli jo kyhlähät pystytetty.

— Jogoi miän kylän kolhosas on leikkuandat alettu? Mittuinebo vilju tänä vuon meilrodjih?

— Hyvä vilju tänä vuonnu on tuatto, — vastai hyväs mieles livan tuatalleh.

Terväh oli heidy maschin tuonuh bolnitsu kyläh, kudamas Jefim bolnitsah lähti linnah a nygöi sit päi ielleh poijan ker lähtöy hevol Tedriniemen kyläh. Vesselästi matkoi aigu tuotal da poijal kodjih mennes. Tuottah poijal pagisi hot jo kunne sah, a poigu kuundeli kai midä tuottah sanoi. Jo oli ildu päivy kos Jefim i livan ajua karahutettih kodjipihah. Kaikin kodjilaiset oldih hyväs mieles gui starikku tuli kodjih tervehenny. Dai vanhu muamah oli vessel kui nägi poijan jo tervehenny i parembin rubei vierimäh shto douhturit voijah parembin lietsie boljnoboi, kui tiedoiniekat.

Jefim Petrovits saneli kodjilaisil:

— Toljko vai alaigu edehpäi lujah harppiu. Da vie moisil askelil shto myö velli emmö ehti jälgeh astuo, a pidäs mennä esi puoles. Vot ennen, vetj kui otamme kylän dielos, muschikku ken saboleitsi sit opitah pappiloin, dai tiedoiniekkoin ker spruavie bolesnie, no voija ei, a sit rahvas vai kui kuoli, a nygoi toinah on elaigy toine...

Terväh paginan keskes oli samvuoru kiehunuh i se jo höyryi stolal i talon emändy oli stuajun tsuaschkoih valanuh i kai Jefim Petrovitsan pereh istovuttah tsuajuo juomah. Jefim jatkoi ielleh paginua.

— Nygoi on toine elaigy i toisin dielot mennäh. Minun kui katsho heinyarres taboi boljnoiksi ga skrjädy douhturih työttih dai ielleh linnah.

Douhturi sanoi: "Leikata pidäy liiku shuoli, dai heittäy kiviständän, ei ga ei loitton ole i kalmisto." Minä ensimäi nenga varain, no duumaitsin kuolla vie ei himoita, dai menin linnah, kui häi käski bolnitsah, da vie dorogah denjgua annettih...

Perttih tuli kolhosan predseduateli Semen Semenovits Sidorof:

— Terveh Jefim Petrovits, — sanoi ensimäisenny ukses tulles predseduateli. Jefim Petrovits lopetti pagisendan i nousi vastad tervehytty luodimah.

— Terveh Semen Semenovits. Istoi juomah meijän ker.

— Eijo himoita, vasta vaikui join. Spassibo — sanoi tulij.

— No istoi kuppisen otat miän ker, — sanoi opatj Jefim Petrovits, i rubei ylen äijäl prischmimäh.

Semen Semenovits istovui tsuajuo juomah. Jefim Petrovits opatj, jatkoi omua paginua.

— Bolnitsas semmoine velli puhtahus ga ennei burschuloil miän kohtis onnako ei olluh moistu. Hätkie ei vuotetettu kui puutuin operatsieh, da dyvin i luojittih operatsie, a nygöi vot olen jo terveh, no toljko jygiedy ruoduo ei suo vie ruodua.

Tsuajun juondu loppih. Jefim Petrovits istuikes lautasal da kieri sigorkua a Semen Semenovits istovui skamjal. Jefim rubei Semen Semenovitsal kyselemäh:

— Kuibo kolhosas dielot mennäh? Dai kui itse elät?

— Hyvin elän, dai kolhosas muite hyvin matkua dielot a toljko Pedrin livanan tänäpiän iäre

työnnämmö kolhosas, dai shtetovodan uuven asetamme, a nedsesh näh roih tänäpäi sobranies pagin. Terväh i algau sobranie, kui voinet ga tule sobranieh.

— Tulen, tulen, konesno tulen kui kerran kois olen.

Paginan kesken aigu kului. Kymmenniekku oli jo kaikil sanonuh, dai heijän seinäh kolaitti. Rahvas matkai pravleenien kodjih päi. Pedrin livan oli tooshe kutsuttu erikoisel kutsundal sobranieh.

Teräväh kerävyttih kai sobranie ei olluh ylen pitky no voprosat oldih ylen vuoschnoit. Ensimäisenny oli Pedrin livanan da stetovodan dielo.

Predseduateli täh dieloh näh äijän pagisi. Häi sanoi:

— Hian dielot ollah ylen tuhmat. Myö tiijämmö shto Pedrin livan kolhosas ei putjulleh ruodanuh, a trudopäivie on hänelleh pandu enembi kirjoih, da heijän dielon myö duumaitsemmo andua militsieh. On vie muidugi pienie dieloiloi kudamid näh heijän ker paistah militsies.

— Midä on dieluo. Ei ole ni midä dieloiloi, — huovai vastustua Petrin livan no predseduateli katsahti bokkah, a sithänel i vastai:

— Vai ei ole dieloloi. A kembö yöl kävyi kartohku pellol kolhosan kartohkoi kaivamah da kunneboi kembo kartohku huovan ehätti. Ruoduo ei himoita, varrastua pidäy...

Pedrin livan oli vaikkaine. Vaikkaine oli kurbuselgy stetovodugi Koschin. Mollembien silmät tuogieh käydih yhteh no virkkua ei tarrettu ni kudai, nygöi hyö hyvin tiettih heidy ei usko ni ken.

— Annammo heidy militsiel käsih, anna rasberitah, — kirgai ken lienäy oigies bokas päi.

— Dai kolhosas heidy iäre työndiä, stobi ei moisie meil olis, — kuului keski pertil päi.

— Moine oli pravlenien postanovlenii, — sanoi Semen Semenovits.

— Hyvä on, — kuului sobranien jälgimäine sana.

Sit oli vie premiruitsendu i kaikin Jefim Petrovitsin briguadas oli premiruittu.

— Vot meil annettih Riikaspäi, yksi sija sanotarieh lämmäh muah, kui meil sanotah, i provlenies sih näh oli paginua stobi työndiä sinne parahan briguadan brigadiiru, kudai vasta operatsies päi tuli... — sanoi Semenovits, no hänen pagin katkattih.

— Jefim Petrovits, — kirruttih kolhosnikat i kerral jatkettih. — Hyvä on, työndäkkiä händy, anna kohenou ukko-rukku.

Jefim Petrovitsan valdai hyvä mieli. Olihai, kui olis nuorendunuh kymmenisen vuottu i ei voinuh ni midä sanuo hänel oli moine radosti kuulla shto händy työtäh sanatorieh. On hai kui hänen uni kudaman nägi bolnitsas, rubei menemäh toveksi, no häi tiedi hyvin shto elaijan kohendua voi vai kolhosas ruandu. Jefim Petrovits tahtoi sanua midä gi kolhosnikoi spassiboksi omal briguadal i kaikil muil sit olijoil, no ei löydänyh sanoi kudamat oldas sen moiset miittuine oli hänel ilo kuulla kai tuo, midä sobranies oli paistu i sto hiän briguadu pysyi kaiken kesän hyvin krasnoil listal. Häi tiedi sto bohattu elaigu kolhosas on parembi kui yksinäisis hosjaisvas. Vot se sanuo olis hyvä, no isen sanondu keskeydyi kyynelih.

— Jälgimäiseksi Jefim Petrovits onhan kui olis suanuh ylen äijän vägie. Häi nousi. Katsoi vie kerran omih tovarischoih dai rubei prostoil luovul sanelemah.

— Minä vellet olen nygöi sluaboi i minulleni mieleheksi olis putjevku sanatorioh, no paha on kui tänä kesänny en ehtinyh lunnastua sitä potjovkua... Toitsi lunnastan...

— Lunnastit Jefim Petrovits, — kirruttih kolhosnikat.

— Andakkua häi hot loppuhsah sanou, — rauhoitti Semen Semenovits.

— Muudu ni midä en voi nygöi sanuo sanon toitsi, — lopetti paginan Jefim Petrovits i istovui.

Sopranie oli loppunuh, ken kunne erovuttih. Vanhembat muischikat vie kodvu istuttih i kuunneltih Jefimän paginua, linnas olenduo kuunneltih onhai kui ennen suokkunan sanondua.

Jälgimäi lähtiettih i hyö kodjiloih.

Tedriniemen kolhosan dielot oldih porjadkas. Pahat i mosehennikat — vorat puututtih militsilöil käsih... Sovetskoin suuvvon edeh i heil annettih se midä hyö sasluschittih.

Parahan briguadan brigadiiru meni sanatorieh kohendumah omua tervehytty.

Ц. 1985г.
Акт № 79
Вклад

ВП-95- 742/4 5186
1000=
Н Карел. 2-42.а.

Hinta 25 kop.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО «КИРЬЯ».
ПЕТРОЗАВОДСК, 1935 г.